GENERALINIO ADVOKATO L. A. GEELHOED IŠVADA,

pateikta 2006 m. rugsėjo 28 d. [1]

1. Šioje byloje dar kartą nagrinėjamos problemos, susijusios su anksčiau automobilių sektoriuje taikytos grupinės išimties galiojimo pabaigos ir naujos išimties įsigaliojimo pasekmėmis. Šiuo atveju norima išsiaiškinti, ar naujos išimties įsigaliojimas gali pagrįsti galiojančių distribucijos sutarčių nutraukimą, apie tai įspėjant per sutrumpintą laikotarpį. Be to, iškeliamas negaliojimo klausimas.

I — Teisinis pagrindas

2. Reglamento (EB) Nr. 1475/95 [2] devynioliktoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„5 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose bei 5 straipsnio 3 dalyje nustatyti minimalūs reikalavimai išimčiai, susijusiai su distribucijos ir techninės priežiūros paslaugų teikimo po pardavimo susitarimų galiojimo laikotarpiu bei jų galiojimo nutraukimu, nes bendras prekybos agento investicijų, skirtų sutartyje numatytų gaminių distribucijai ir priežiūrai pagerinti, ir trumpalaikio susitarimo arba susitarimo, kurį galima greitai nutraukti, poveikis pasireiškia tuo, kad labai padidina prekybos agento priklausomybę nuo tiekėjo. Tačiau siekiant netrukdyti plėsti veiksmingų distribucijos struktūrų, tiekėjas turėtų turėti teisę nutraukti susitarimus atsiradus būtinybei pertvarkyti visą distribucijos tinklą arba didelę jo dalį. <...>“ (Neoficialus vertimas)

3. Reglamento (EB) Nr. 1475/95 5 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodyta:

„2. Jeigu prekybos agentas pagal 4 straipsnio 1 dalį yra įsipareigojęs gerinti distribucijos ir paslaugų teikimo po pardavimo struktūras, išimtis taikoma su sąlyga, kad:

<...>

1 — Originalo kalba: olandų.

2 — 1995 m. birželio 28 d. Komisijos reglamentas dėl Sutarties (85) straipsnio 3 dalies taikymo kai kurioms transporto priemonių distribucijos ir techninės priežiūros paslaugų teikimo po pardavimo susitarimų rūšims (OL L 145, p. 25).

2) susitarimas sudarytas ne trumpesniam kaip penkerių metų laikotarpiui, o jeigu sudarytas neribotam laikotarpiui, abiem šalims nustatytas įprastas bent dvejų metų pranešimo apie susitarimo nutraukimą laikotarpis; šis laikotarpis sumažinamas bent iki vienerių metų:

<...>

3. Išimties suteikimo sąlygos, nustatytos 1 ir 2 dalyse, nedaro įtakos:

— tiekėjo teisei nutraukti susitarimą pranešus apie tai iš anksto bent prieš vienerius metus, jeigu atsiranda būtinybė pertvarkyti visą distribucijos tinklą arba didelę jo dalį,

<...>" (Neoficialus vertimas)

4. Ši problema konkrečiai nagrinėjama Komisijos aiškinamajame leidinyje dėl šio reglamento pateiktame atsakyme į 16 klausimo a punktą dėl galimybės nutraukti distribucijos sutartį prieš terminą. Reziumuojant jame paaiškinama, jog automobilių gamintojas turi teisę nutraukti susitarimą prieš terminą (įspėdamas apie tai prieš vienerius metus), jei jis turi pertvarkyti savo distribucijos tinklą arba didelę jo dalį. Ši galimybė nutraukti susitarimą prieš terminą buvo numatyta tam, kad gamintojas galėtų lanksčiai pritaikyti savo distribucijos struktūrą. Būtinybė pertvarkyti distribucijos tinklą gali atsirasti dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, dėl konkurentų veiksmų arba dėl ekonominių aplinkybių raidos. Todėl tik ištyrus konkrečią gamintojo tinklo organizacinę struktūrą kiekvienu konkrečiu atveju galima nuspręsti, ar pertvarkoma „didelė" tinklo dalis. Sąvoka „didelė" bendrai apima ekonominį ir geografinį aspektus, kurie gali būti susiję su visu atitinkamos valstybės narės tinklu arba su jo dalimi.

5. Nuo 2002 m. spalio 1 d. Reglamentą Nr. 1475/95, remiantis jo 13 straipsniu, galiojusiu iki 2002 m. rugsėjo 30 d., pakeitė Reglamentas (EB) Nr. 1400/2002 [3].

6. Šio reglamento dvyliktoje konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Nepaisant atitinkamų įmonių užimamos rinkos dalies, šis reglamentas netaikomas tam tikrus griežtus antikonkurencinius su-

3 — 2002 m. liepos 31 d. Komisijos reglamentas dėl Sutarties (81) straipsnio 3 dalies taikymo vertikalių susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims motorinių transporto priemonių sektoriuje (OL L 203, p. 30).

varžymus (pagrindinius apribojimus) apimantiems vertikaliems susitarimams, kurie iš esmės pastebimai riboja konkurenciją užimant net ir mažas rinkos dalis ir kurie nėra būtini pirmiau minėtam teigiamam poveikiui pasiekti. Pirmiausia tai taikoma vertikaliems susitarimams, apimantiems tokius apribojimus kaip mažiausios arba nustatytos perpardavimo kainos apribojimai ir, su tam tikromis išimtimis, teritorijos, kurioje arba vartotojų, kuriems platintojas ar remontininkas gali parduoti sutarties prekes arba paslaugas, apribojimai. Šiems susitarimams neturėtų būti taikomos išimtys."

7. Šio reglamento 4 straipsnis patikslina šią sąvoką: išimtis netaikoma vertikaliems susitarimams, kuriais siekiama vieno ar kelių šiame straipsnyje konkrečiai išvardytų apribojimų (iš viso 13), vadinamųjų „pagrindinių apribojimų".

8. Šio naujo reglamento 10 straipsnyje numatyta ši pereinamoji nuostata:

„81 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas nuo 2002 m. spalio 1 d. iki 2003 m. rugsėjo 30 d. netaikomas susitarimams, jau galiojantiems 2002 m. rugsėjo 30 d. ir kurie neatitinka šiame reglamente numatytų išimties taikymo sąlygų, tačiau atitinka Reglamente (EB) Nr. 1475/95 numatytas išimties taikymo sąlygas."

9. Aiškinamajame leidinyje dėl šio reglamento Komisija, atsakydama į 20 klausimą, nurodo:

„<...> Reglamento Nr. 1475/95 galiojimo pasibaigimas 2002 m. rugsėjo 30 d. ir jo pakeitimas nauju reglamentu nereiškia, kad distribucijos tinklą reikia *de facto* pertvarkyti. Tačiau įsigaliojus naujam reglamentui transporto priemonių gamintojas gali nuspręsti pertvarkyti didelę savo distribucijos tinklo dalį. Siekiant laikytis Reglamento Nr. 1475/95 ir pasinaudoti pereinamuoju laikotarpiu, įspėjimas apie susitarimo nutraukimą turi būti pateikimas prieš dvejus metus, išskyrus atvejus, kai dėl pertvarkymo jau buvo nuspręsta arba atsiranda pareiga atlyginti žalą."

Toliau atsakymo į 68 minėto leidinio klausimą ketvirtojoje pastraipoje nurodyta:

„Būtinybė pertvarkyti distribucijos tinklą yra objektyvus dalykas ir tai, kad tiekėjas nusprendžia, kad tokia pertvarka būtina, ginčo atveju neišsprendžia šio klausimo. Tokiu

atveju šį klausimą, atsižvelgdamas į aplinkybes, turi išspręsti nacionalinis teismas arba arbitras."

II — Faktinės aplinkybės, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

A — *Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės*

10. 1996 m. *A. Brünsteiner GmbH* (toliau – *Brünsteiner)* ir *Autohaus Hilgert GmnH* (toliau – *Hilgert*) sudarė distribucijos sutartį su *Bayerische Motorenwerke AG* (toliau – *BMW*).

11. Pagal šios sutarties 11 straipsnio 3 dalį *BMW* gali ją nutraukti apie tai įspėjusi prieš 24 mėnesius. Šios sutarties 11 straipsnio 6 dalis numato sutarties nutraukimą dėl distribucijos tinklo pertvarkymo. Joje nurodyta:

„Jei yra būtina pertvarkyti visą *BMW* distribucijos tinklą ar jo dalį, *BMW* turi teisę nutraukti sutartį apie tai įspėjusi prieš 12 mėnesių.

Ši nuostata taikytina ir tuo atveju, jei iš esmės pasikeičia su šia sutartimi susijusi teisinė situacija."

12. 2002 m. rugsėjo mėn. *BMW* nutraukė visas savo Europos tinklo distribucijos sutartis nuo 2003 m. rugsėjo 30 d., motyvuodama tuo, kad 2002 m. spalio 1 d. įsigaliojo Reglamentas Nr. 1400/2002 ir kad dėl to buvo padaryta teisinių bei struktūrinių pakeitimų automobilių pramonės sektoriuje, kurie įpareigojo *BMW* pertvarkyti savo distribucijos tinklą.

13. Vėliau *BMW* su dauguma jos esamų distributorių sudarė naujas sutartis, kurios įsigaliojo nuo 2003 m. spalio 1 d. ir kurios buvo suderintos su Reglamento Nr. 1400/2002 reikalavimais.

14. Naujos sutartys su *Brünsteiner* ir *Hilgert* vis dėlto nebuvo sudarytos. Taigi šie du distributoriai nacionaliniame teisme užginčijo įspėjimo termino teisėtumą, nurodydami, jog reikėjo laikytis dvejų metų įspėjimo

termino. Todėl jie kreipėsi su prašymu priimti sprendimą, patvirtinantį jog su distribucija susiję santykiai tęsiasi po 2003 m. rugsėjo 30 d. vėliausiai iki 2004 m. rugsėjo 30 dienos.

15. Apeliacinės instancijos teismas *Oberlandesgericht München* atmetė ieškovių apeliacinius skundus. Šis teismas savo sprendimą pagrindė tuo, kad atsiradus su Reglamento Nr. 1400/2002 priėmimu susijusiems pakeitimams buvo būtina pertvarkyti *BMW* distribucijos tinklą. Iš tikrųjų kelios konkurenciją ribojančios nuostatos, kurios Reglamente Nr. 1475/95 buvo numatytos kaip išimtys, turėjo būti laikomos pagrindiniais apribojimais naujo reglamento 4 straipsnio prasme, nes, net ir nenutraukus sutarčių 2003 m. rugsėjo 30 d., visos šių *BMW* distribucijos sutarčių konkurenciją ribojančios nuostatos netektų galios nuo 2003 m. spalio 1 dienos. Šio teismo nuomone, iš *BMW* nebuvo galima reikalauti – net iki 2004 m. rugsėjo 30 d., t. y. įprasto įspėjimo termino pabaigos – sutikti su tipinėje sutartyje reguliuojama teisine situacija, t. y. su sutartimi be konkurenciją ribojančių nuostatų, arba su sutartyje nereguliuojama situacija, nes turima sutartis turėjo būti laikoma niekine.

16. *Brünsteiner* ir *Hilgert* pateikė kasacinį skundą dėl šio sprendimo *Bundesgerichthof*, palaikydamos savo prašymą priimti patvirtinantį sprendimą.

17. *Bundesgerichtshof (Kartellsenat)* nusprendė, kad yra būtina pateikti Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus. Be to, jis pažymėjo, jog nepaisant Komisijos aiškinamuoju leidiniu pagrįsto siauresnio aiškinimo, pagal kurį pertvarkymo būtinybė negali būti pateisinta vien tik Reglamento Nr. 1400/2002 įsigaliojimu, bet turi būti pateisinta būtinai ekonominiais veiksniais, vis dėlto galima būtų tvirtinti, jog naujos grupinės išimties įsigaliojimas sukelia pasekmių vidinei automobilių sektoriaus distribucijos sistemų struktūrai. Taigi ne vien tik ekonominiai, bet ir teisiniai veiksniai gali lemti šių sistemų pertvarkymą.

18. Šiuo požiūriu buvo pažymėta, kad dėl Reglamento Nr. 1400/2002 buvo būtina atlikti tam tikrus distribucijos tinklų pakeitimus, o tai anksčiau šiame sektoriuje nebuvo aktualu, nes jis panaikino išimtį iki tol paplitusiai išimtinės ir pasirinktinės distribucijos kombinacijai. Gamintojai turėjo pasirinkti tarp šių dviejų sistemų. Be to, tam, kad ir toliau būtų galima naudotis grupine išimtimi, turi būti atskirti iki šiol privalomai tarpusavyje susiję pardavimas ir po pardavimo teikiamos techninės priežiūros paslaugos, taip pat išnyksta prekių ženklo išskirtinumas.

19. Jei nepakeičiamos ar nenutraukiamos ir nesudaromos naujos sutartys prieš pasibaigiant pereinamajam laikotarpiui, visos konkurenciją ribojančios nuostatos tampa nieki-

nės. Dėl to distribucijos sistemos viduje galėtų susidaryti dvejopa teisinė situacija, kurioje distributoriai, kurie nėra pasiruošę suderinti savo sutarčių su nauju reglamentu, būtų laisvesni nei kiti tinklo distributoriai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pritaria apeliacinės instancijos teismo požiūriui, kad tokia situacija nėra pageidautina.

B — *Prejudiciniai klausimai*

20. Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas susiduria su problema, kad pirmasis prejudicinis klausimas iš esmės netenka prasmės tuo atveju, jei nepaisant distribucijos sutarties nutraukimo ir jos įsigaliojimo momento teisėtumo ši sutartis bet kuriuo atveju nustoja galioti pasibaigus pereinamajam laikotarpiui. Todėl iškyla šis klausimas:

— ar naujo reglamento 4 straipsnis, atsižvelgiant į jo poveikį, turėtų būti suprantamas kaip privalomas tiek, kiek iki nustatyto termino nenutrauktos ar nesuderintos sutartys tampa niekinės 2003 m. spalio 1 d. pasibaigus pereinamajam laikotarpiui?

— ar įmanoma, kad iki nustatyto termino nenutrauktos sutartys išlieka galioti įsigaliojus naujam reglamentui tol, kol nepasibaigs dvejų metų įspėjimo terminas?

21. *Bundesgerichthof* pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 1475/95 dėl Sutarties (81) straipsnio 3 dalies taikymo motorinių transporto priemonių distribucijos ir techninės priežiūros paslaugų teikimo po pardavimo susitarimų rūšims 5 straipsnio 3 dalies pirmojo sakinio pirmą įtrauką reikia aiškinti taip, kad būtinybė pertvarkyti visą distribucijos tinklą ar didelę jo dalį ir su tuo susijusi gamintojo teisė nutraukti sutartis su prekybos agentais, juos apie tai įspėjus prieš vienerius metus, be kita ko, gali kilti dėl to, kad 2002 m. liepos 31 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1400/2002 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalių susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims motorinių transporto priemonių sektoriuje įsigaliojimas pareikalavo esminių distribucijos sistemos, kurią iki tol įgyvendindavo gamintojas ir jo prekybos agentai, pagrįstos Reglamentu (EB) Nr. 1475/95 ir leistos pagal jį, pakeitimų?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas:

Ar Reglamento (EB) Nr. 1400/2002 4 straipsnį reikėtų aiškinti taip, kad išimtiniais atvejais dėl distribucijos sutartyje numatytų konkurencijos apribojimų, kurie pagal šio reglamento nuostatas yra pagrindiniai konku-rencijos apribojimai („juodosios sąlygos"), pasibaigus šio reglamento 10 straipsnyje numatytam vienerių metų pereinamajam laikotarpiui (2003 m. rugsėjo 30 d.), nebuvo panaikinta draudimo išimtis, numatyta EB 81 straipsnio 1 dalyje, visoms distribucijos sutartyse numatytiems konkurencijos apribojimams, jei tokia distribucijos sutartis buvo sudaryta dar galiojant Reglamentui (EB) Nr. 1475/95 pagal šio reglamento reikalavimus ir taikant jame numatytą išimtį?

Ar tai taikoma ir tuomet, kai pagal Bendrijos teisę visų konkurenciją ribojančių sutarčių nuostatų negaliojimas pagal nacionalinę teisę lemia visos distribucijos sutarties negaliojimą?"

C — *Procesas Teisingumo Teisme*

22. *Brünsteiner, Hilgert, BMW* ir Europos Bendrijų Komisija pateikė rašytines pastabas. 2006 m. rugsėjo 7 d. posėdyje šios šalys galėjo paaiškinti savo požiūrį.

III — Vertinimas

Pirmasis prejudicinis klausimas

23. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo pateiksiu tik trumpą komentarą. Šis klausimas yra analogiškas vienuoliktajam byloje *Vulcan Silkeborg*, kurioje 2006 m. balandžio 27 d. aš pateikiau išvadą ir kurioje Teisingumo Teismas neseniai priėmė sprendimą [4].

24. Siekdamas atsakyti į pirmąjį klausimą remiuosi šio sprendimo 53–66 punktais.

25. Reziumuojant jame paskelbta:

— dėl naujos grupinės išimties buvo padaryta esminių pakeitimų, palyginti su

4 — 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas (C-125/05, Rink. p. I-7637).

ankstesniame reglamente nustatyta tvarka, – jame buvo nustatytos griežtesnės nuostatos,

— tiekėjai visiškai neprivalo, o tik gali įtraukti į distribucijos sutartis konkurenciją ribojančias sąlygas,

— vien tik dėl naujos grupinės išimties įsigaliojimo nėra privaloma pertvarkyti tiekėjo distribucijos tinklo,

— tačiau, atsižvelgiant į esminius naujos išimčių taikymo tvarkos nustatytus pakeitimus, kai kurie tiekėjai galėjo būti priversti padaryti pakeitimų savo distribucijos sutartyse siekdami, kad šioms sutartims ir toliau būtų taikoma šiame reglamente nustatyta grupinė išimtis. Taip galėjo būti, jei pagal Reglamentą Nr. 1475/95 nuostatoms buvo taikoma išimtis, o šiuo metu jos yra laikytinos „pagrindiniais" apribojimais Reglamento Nr. 1400/2002 4 straipsnio 1 dalies prasme,

— būtent dėl šių esminių pakeitimų Reglamento Nr. 1400/2002 10 straipsnyje numatytas pereinamasis laikotarpis,

— taigi tiekėjas gali padaryti pakeitimų sutartyse, tačiau tam tikrais atvejais jis veikiau darys esminius pakeitimus, kurie bus laikomi tikru pertvarkymu Reglamento Nr. 1475/95 5 straipsnio 3 dalies prasme. Toks pertvarkymas galėjo pasirodyti būtinas, jei, siekdamas toliau remtis grupine išimtimi, tiekėjas, naudojęs ir išimtinę, ir pasirinktinę distribuciją, nusprendė palikti tik atrankinės ar pasirinktinės distribucijos sistemą.

26. Teisingumo Teismas užbaigia savo motyvavimą tokia rezoliucine dalimi:

„<...> vien dėl Reglamento Nr. 1400/2002 <...> įsigaliojimo neatsirado būtinybė pertvarkyti tiekėjo distribucijos tinklą Reglamento Nr. 1475/95 5 straipsnio 3 dalies pirmosios pastraipos pirmos įtraukos prasme. Tačiau įsigaliojus šiam reglamentui, atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno tiekėjo distribucijos tinklo organizacinės struktūros ypatybes, galėjo prireikti padaryti tokių pakeitimų, kurie dėl savo masto būtų laikomi tikra tinklo pertvarka šios nuostatos prasme. Nacionaliniai teismai ir arbitražo institucijos turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į visas konkrečias ginčo, kurį jie nagrinėja, aplinkybes, tai yra tikras tinklo pertvarkymas."

27. Man atrodo, kad iš Teisingumo Teismo rezoliucinės sprendimo dalies išplaukia, jog nacionalinis teismas gali išnagrinėti, ar ekonominiai naujo reglamento įsigaliojimo veiksniai gali lemti būtinybę pertvarkyti distribucijos tinklą įsigaliojus šiam reglamentui. Be to, galioja Reglamento Nr. 1475/95 5 straipsnio 3 dalyje nurodytas kriterijus, susijęs su sutarties nutraukimu apie tai įspėjant per sutrumpintą laikotarpį. Tai reiškia, kad būtinybė pertvarkyti visą distribucijos tinklą arba didelę jo dalį turi būti reali. Taip pat galima iškelti klausimą, ar pertvarkymas, dėl kurio atnaujinama 90 % distribucijos sutarčių su buvusiais prekybos agentais, gali būti laikomas viso distribucijos tinklo arba didelės jo dalies pertvarkymu. Nacionalinis teismas turi išnagrinėti, ar yra įvykdytos faktinės šios nuostatos taikymo aplinkybės.

Antrasis prejudicinis klausimas

28. Antruoju klausimu iš esmės siekiama išsiaiškinti per nustatytą laikotarpį nepakeistos ar nenutrauktos sutarties pasekmes, kai joje numatyti pagrindiniai konkurencijos apribojimai, įtvirtinti Reglamento Nr. 1400/2002 4 straipsnyje, ypač kai tikėtina, jog dėl to pagal nacionalinę teisę visa distribucijos sutartis tampa negaliojanti.

29. Visos proceso šalys sutinka, kad sutarčiai, numatančiai „4 straipsnyje įtvirtintus apribojimus“, nebegali būti taikoma grupinė išimtis pasibaigus pereinamajam laikotarpiui. *Brünsteuner* ir *Hilgert* mano, kad 4 straipsnyje įtvirtintų apribojimų negaliojimas automatiškai nelemia visos sutarties negaliojimo. Distribucijos sutartis gali likti galioti ir be konkurenciją ribojančių nuostatų. Šių šalių nuomone, pagal nacionalinę teisę sudaryta sutartis galėtų būti kvalifikuota kaip visiškai negaliojanti, remiantis Bendrijos teisę atitinkančiu aiškinimu, tik jei tiekėjas stengėsi suderinti šią sutartį su nauja teisine situacija, o kita šalis tam nepritarė be tinkamos priežasties.

30. Pritariu nuomonei, pagal kurią visai sutarčiai, kuriai buvo taikoma ankstesnė grupinė išimtis pagal Reglamentą Nr. 1475/95, bet kurioje, pasibaigus Reglamento Nr. 1400/2002 10 straipsnyje numatytam pereinamajam laikotarpiui, vis dar lieka nuostatų, laikytinų pagrindiniais apribojimais naują grupinę išimtį įtvirtinančio 4 straipsnio prasme, ši išimtis negali būti taikoma.

31. Šiuo požiūriu 4 straipsnio formuluotė yra aiški. Priešingai nei, pavyzdžiui Reglamento Nr. 1400/2002 5 straipsnis, kuriame numatyta, kad „išimtis netaikoma jokiems vertikaliuose susitarimuose nustatytiems toliau nurodytiems įpareigojimams“, 4 straipsnyje nurodyta, kad „išimtis netaikoma vertikaliems susitarimams, kuriais <...>“.

32. Reglamento Nr. 1400/2002 10 straipsnio formuluotė taip pat yra vienareikšmė. Pereinamasis laikotarpis yra vieneri metai. Iki šio laikotarpio pabaigos, t. y. iki 2003 m. rugsėjo 30 d., jau galiojančioms sutartims, kurios atitinka Reglamente Nr. 1475/95 numatytas išimties taikymo sąlygas, įskaitant jame numatytus apribojimus, kurie šiuo metu kvalifikuojami kaip pagrindiniai apribojimai, gali būti taikoma EB 81 straipsnio 1 dalyje numatyta išimtis. Vėliau joms tokia išimtis negali būti taikoma.

33. Iki šio laikotarpio pabaigos ūkio subjektai, norėdami pasinaudoti nauja išimtimi, gali suderinti savo sutartis ir (arba) padaryti pertvarkymus.

34. Kaip jau buvo nurodyta atsakyme į pirmąjį klausimą, nacionalinis teismas turi atsakyti į klausimą, ar tai yra viso distribucijos tinklo, ar didelės jo dalies pertvarkymas ir ar taikomas vienerių metų įspėjimo terminas. Jei paaiškėtų, kad Reglamente Nr. 1475/95 numatyto sutrumpinto įspėjimo termino taikymo sąlygos nėra įvykdytos ir reikia taikyti dvejų metų įspėjimo terminą, nacionalinis teismas turėtų priimti sprendimą dėl tokios situacijos poveikio toliau galiojančioms distribucijos sutartims.

35. Bet kuriuo atveju Reglamento Nr. 1400/2002 nuostatos negali būti aiškinamos ta prasme, kad, be vienerių metų įspėjimo termino taikymo išimties tvarka, būtų galima pasinaudoti išimtimi dar vienerius metus.

36. Taigi šioje byloje nagrinėjamai sutarčiai negali būti taikoma grupinė išimtis, o joje numatytos konkurenciją ribojančios nuostatos turi būti vertinamos EB 81 straipsnio kontekste.

37. Papildomai, galbūt ir be reikalo, reikia pažymėti, kad Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 [5] galioja. Tai reiškia, kad jei sutarčiai negali būti taikoma grupinė išimtis, teismas turi kompetenciją įvertinti, ar konkrečiu atveju yra įvykdytos EB 81 straipsnio 3 dalies taikymo sąlygos. Be abejo, grupinė išimtis suteikia ūkio subjektams „saugumą“, tačiau tai nereiškia, kad neatitinkanti grupinės išimties taikymo sąlygų sutartis niekada negalėtų atitikti EB 81 straipsnio 3 dalies taikymo sąlygos. Žinoma, nėra akivaizdu, kad, atsižvelgdamas į anksčiau aiškiai nurodytą grupinės išimties netaikymą kai kurias sąlygas numatančioms sutartims, nacionalinis teismas padarys kitą išvadą, net jei bus kalbama tik apie vienerius metus. Tai reiškia, kad šios sąlygos yra niekinės pagal EB 81 straipsnio 2 dalį. Šis remiantis EB 81 straipsnio 3 dalimi atliktas vertinimas gali būti ir kitoks kalbant apie konkurenciją

5 — 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, p. 1).

ribojančias nuostatas, kurios nėra aiškiai pašalintos iš grupinės išimties taikymo srities. Be to, nė viena iš susijusių bylos šalių neprašė nacionalinio teismo įvertinti šios galimybės. *BMW* to nepadarė, nes pasinaudojo nauja grupine išimtimi, kad pertvarkytų savo tinklą, o dvi ieškovės taip pat to nepadarė, nes reikalauja pripažinti sutartinių santykių tęstinumą be jokios konkurenciją ribojančios sąlygos. Neatrodo, kad būtų koks nors kitoks požiūris, jei būtų atsižvelgta į individualią išimtį.

38. Gali būti, kad *Brünsteiner* ir *Hilgert* tapo tokios situacijos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, „aukos“, jei sutartis buvo klaidingai nutraukta įspėjus apie tai per sutrumpintą terminą.

39. Iš tiesų *BMW* neabejotinai turi teisę pertvarkyti savo distribucijos tinklą ar nuspręsti, kaip ir su kuo pasirašyti distribucijos sutartis, tačiau prieš tai galiojusios sutartys turi būti nutrauktos laikantis Reglamento Nr. 1475/95 5 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatų [6].

40. Jei tuo atveju, kai sutartys buvo nutrauktos pavėluotai (nes tai nebuvo susiję su pertvarkymu), tektų pripažinti, kad šių sutarčių nuostatos, kurios prieštarauja Reglamento Nr. 1400/2002 4 straipsniui, yra niekinės ir kad dėl to pagal nacionalinę teisę taip pat yra niekinės ir pačios sutartys, iš esmės būtų galimos dvi išeitis, kurios sušvelnintų neigiamas pasekmes, kilusias žalos patyrusiems distributoriams. *BMW* galėtų nuspręsti sudaryti naują sutartį, kuri atitiktų naujo reglamento reikalavimus, arba distributoriams, šiuo atveju *Brünsteiner* ir *Hilgert*, turėtų būti atlyginta žala dėl per pernelyg trumpą įspėjimo laikotarpį nutrauktos sutarties. Nacionalinis teismas taip pat turi įvertinti šį klausimą pagal savo nacionalinę teisę.

41. Šiuo klausimu taip pat noriu pabrėžti, kad negalima pritarti *BMW* rašytinėse pastabose ir per posėdį išreikštam požiūriui, jog Komisija neturi kompetencijos įtraukti į savo grupines išimtis su privalomu įspėjimo terminu susijusios nuostatos, nes remiantis šiuo požiūriu ginčijamas išimčių taikymo tvarką nustatančių reglamentų nuostatos galiojimas. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo tik išaiškinti šias nuostatas, šalys neturi teisės ginčyti nagrinėjamų nuostatų teisėtumo prejudicinio sprendimo priėmimo procedūroje [7].

6 — Jei *BMW* nuspręstų pertvarkymus padaryti vėliau, ji, be abejo, turėtų laikytis Reglamento Nr. 1400/2002 3 straipsnio 5 dalies.

7 — Žr. 1965 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *Singer* (44/65, Rink. p. 1148). Žr., pavyzdžiui, 2000 m. liepos 6 d. Sprendimą *ATB ir kt.* (C-402/98, Rink. p. I-5501) ir 2004 m. vasario 12 d. Sprendimą *Slob* (C-236/02, Rink. p. I-1861).

IV — Išvada

42. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Bundesgerichtshof* klausimus:

„1. Vien dėl 2002 m. liepos 31 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1400/2002 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalių susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims motorinių transporto priemonių sektoriuje įsigaliojimo neatsirado būtinybės pertvarkyti tiekėjo distribucijos tinklo 1995 m. birželio 28 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1475/95 dėl Europos Sutarties (81) straipsnio 3 dalies taikymo kai kurioms transporto priemonių distribucijos ir techninės priežiūros paslaugų teikimo po pardavimo susitarimų rūšims 5 straipsnio 3 dalies pirmosios pastraipos pirmos įtraukos prasme. Tačiau įsigaliojus šiam reglamentui, atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno tiekėjo distribucijos tinklo organizacinės struktūros ypatybes, galėjo prireikti padaryti tokių esminių pakeitimų, kurie būtų laikomi tikru šio tinklo pertvarkymu šios nuostatos prasme. Nacionaliniai teismai turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į visas konkrečias jų nagrinėjamos bylos aplinkybes, taip yra šiuo atveju.

2. Iki nustatyto termino nenutrauktų sutarčių nuostatos, prieštaraujančios Reglamentui Nr. 1400/2002, bet kuriuo atveju nustoja galioti po pereinamojo laikotarpio pabaigos ir yra niekinės. Klausimas, ar šis negaliojimas lemia visos distribucijos sutarties negaliojimą, turi būti sprendžiamas pagal nacionalinę teisę. Bet kuriuo atveju negalima pripažinti, kad remiantis Reglamento Nr. 1475/95 5 straipsnio 3 dalimi pavėluotai nutraukta sutartis ir toliau galioja pasibaigus šiam pereinamajam laikotarpiui."